

LIETUVOS ŪKININKŲ SĄJUNGA

LR Vyriausybei
Ministrei Pirmininkei I. Ruginienei

2026-03-13 Nr. 26-03/093

Kopija:

LR Seimo Kaimo reikalų komitetui
LR žemės ūkio ministerijai

DĖL SITUACIJOS ŽEMĖS ŪKYJE IR REIKALINGŲ SKUBIŲ PRIEMONIŲ JAI STABILIZUOTI

Lietuvos ūkininkų sąjunga (toliau – LŪS) konstatuoja, kad šiuo metu visi pagrindiniai Lietuvos žemės ūkio sektoriai susiduria su rimtais iššūkiais, todėl ši situacija yra išskirtinė. Paprastai kriziniai laikotarpiai skirtinguose žemės ūkio sektoriuose nesutapdavo.

Su didžiuliu nerimu ūkininkai pasitinka šį pavasarį, nes kyla reali grėsmė, kad dėl prastų 2025 m. finansinių rezultatų, trūkstant apyvartinių lėšų ir esant dideliems sunkumams pasiskolinti, bus nepakankamai pasirūpinta šių metų derliumi. Dėl to derlius gali būti menkas, o tai dar labiau pagilins krizę.

Ūkininkams nieko gero nežada ir geopolitinė situacija. Jos Europos Sąjungos, o juo labiau Lietuvos politikai, gali paveikti tik labai ribotai. Tačiau situaciją žemės ūkyje galima švelninti bent jau nedidinant mokestinės naštos ir nepriimant naujų žemės ūkio veiklą apsunkinančių politinių sprendimų, kurie didina žemės ūkio produkcijos savikainą.

Šiuo metu Lietuvos ūkininkai susiduria su visu kompleksu problemų, įskaitant:

- anglies dioksido pasienio reguliavimo mechanizmo (CBAM) poveikį, kuris labiausiai atspindi azotinių trąšų kainų šuolyje;
- Mercosur susitarimo įtaką Lietuvos ūkininkų konkurencingumui ir eksporto galimybėms;
- papildomas naštas dėl žaliųjų anglies dioksido mokesčių, dėl kurių nuosekliai brangsta ne tik trąšos ir energetiniai ištekliai, bet ir visos kitos žemės ūkio produkcijai gaminti skirtos žaliavos bei technika;
- didžiulį spaudimą rinkose dėl žemų pieno, grūdų ir daržovių kainų.

Dėl šių veiksmų ūkininkų finansinė padėtis sparčiai blogėja, o jų konkurencingumas tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje rinkoje mažėja. Todėl sprendimai turi būti priimami greitai, operatyviai ir efektyviai, kad sektorius galėtų stabiliai funkcionuoti, o tiekimo grandinės išliktų patikimos ir užtikrintų maisto saugumą. Visos priemonės turi būti pradėtos taikyti kuo operatyviau, atsižvelgiant į prasidedantį žemės ūkio sezoną.

Gyvulininkystės ūkiai konstatuoja, kad šiuo metu pieno savikaina yra didesnė už pieno supirkimo kainą dėl vidutiniškai apie 30 proc. sumažėjusių supirkimo kainų. Ypač sudėtinga smulkiems ūkiams, kuriems už litrą pieno siūloma vos 10 ct. Tokios žemos kainos laikosi jau kelis mėnesius ir gresia dar labiau mažėti.

Grūdų sektoriui pastaruosius trejus metus sekėsi sunkiai. Kiekvienais metais užauginamos produkcijos savikaina didėja, o grūdų supirkimo kainos išlieka stabiliai žemos. Dėl to ūkininkų finansinė padėtis tampa labai sudėtinga, todėl būtina nedelsiant ieškoti sprendimų, kurie padėtų sumažinti finansinę įtampą grūdų sektoriuje.

Daržovių augintojai patiria didžiulį spaudimą dėl į Lietuvą importuojamos kaimyninių šalių daržininkystės produkcijos. Praėjusiais metais kaimyninėse šalyse buvęs geras derlius sudarė sąlygas ženkliai padidėti pasiūlai, o vartojimui nepadidėjus rinkoje įvyko staigus ir reikšmingas kainų kritimas. Nors Lietuvos daržininkai negalėjo pasigirti itin gausiu derliumi, tačiau atvira rinka daro stiprų spaudimą daržovių kainoms ir neigiamą poveikį ūkininkų veiklos pelningumui.

Ši, blogąja prasme, unikali situacija žemės ūkyje, kai visi be išimties sektoriai patiria didelių sunkumų, reikalauja aukščiausio lygio politikų įsikišimo jai suvaldyti.

Mūsų siūlomos priemonės, galinčios sušvelninti situaciją visuose žemės ūkio sektoriuose:

- Lietuvos biudžete skirti papildomų asignavimų šalies žemės ūkio sektoriui.
- Stabdyti mokesčių didinimą ir naujų mokesčių įvedimą. Šiuo metu aktualiausi aplinkosauginiai mokesčiai, pavyzdžiui ATL (aplinkos taršos leidimų sistema) ir CBAM (anglies dioksido pasienio reguliavimo mechanizmas).
- Stabdyti naujų aplinkosauginių apribojimų žemės ūkio veiklai įvedimą bei saugomų teritorijų ir regioninių parkų plėtrą.
- Realiai mažinti biurokratinę naštą.
- Gerinti Nacionalinės žemės tarnybos (NŽT) paslaugų prieinamumą.
- Stabdyti nuolatinį augalų apsaugos produktų registravimo griežtinimą, dėl kurio nebelieka efektyvių priemonių kovoti su kenkėjais ir augalų ligomis, o naujos veiksmingos alternatyvos nepasiūlomos.

- Didinti valstybės rezervą ir įtraukti ūkininkus į rezervo kaupimo bei paskirstymo sistemą.
- Švelninti apyvartinių ir investicinių lėšų trūkumo problemas. Esama situacija ILTE netenkina – reikia greitų, paprastų ir efektyvių būdų ūkininkams pasiskolinti lėšų.

Sprendimai konkretiems sektoriams

Pieno sektoriui:

- Dėl užsitęsusio laikotarpio, kai mažinamos žaliavinio pieno supirkimo kainos, kreiptis į Europos Komisiją dėl krizių rezervo fondo aktyvavimo pieno ūkiams.
- Pieno įstatymu ar kitomis teisinėmis priemonėmis sureguliuoti pelno pasiskirstymą pieno produktų tiekimo grandinėje tarp pieno gamintojų, perdirbėjų ir pardavėjų.

Grūdų sektoriui:

- Įstatymiškai aiškiau sureguliuoti atsiskaitymo tvarką tarp grūdų supirkėjų ir ūkininkų. Ūkininkai, būdami silpnoji grandis, neturi galimybių derėtis dėl kitokių sutarties sąlygų, todėl yra priversti priimti supirkėjų pasiūlytas sąlygas. Tikslinga svarstyti aiškesnį ir sąžiningesnį atsiskaitymo terminų reglamentavimą, kuris užtikrintų greitesnius ir skaidresnius atsiskaitymus už žemės ūkio produkciją bei apsaugotų ūkininkus nuo nepagrįstos finansinės naštos.

Priedai:

1. CBAM mechanizmo poveikis.
2. Finansavimo prieinamumas ir ILTE veikla.
3. Nacionalinės žemės tarnybos veiklos efektyvinimas.
4. Dėl kelių priežiūros sutarčių sudarymo su ūkininkais.

Pirmininkas

Raimundas Juknevičius